

Melao ea Mmuso ya Tshebetso le Ditaelo Bakeng sa Dibaka tsa ECD: Kakaretso le lenane la ho hlahloba

Ena ke kakaretso ya Melao ya Tshebetso le Ditaelo tse mabapi le ho bulwa hape dibaka tsa ECD, tse tsoang ho Lefapha la Ntshetsopele ya Setjhaba. Re nolofaditse ditokomane tsena ka ho di etsa lenane le bonolo la ho hlahloba leo o ka le sebedisang. Ntho e ngoe le e ngoe eo o lokelang ho e etsa e lenaneng lena. Ditokomane tsa Melao e felletseng ea Tshebetso di na le malebela le tataiso e le ngoe. Haeba o batla ho di bala, o ka di fumana ha mmoho le Ditaelo ntle le ho patadiswa datha ho smartstart.org.za

Melao ena ya Tshebetso e na le mehato mmedi:

- Mehato ya dintho tseo o lokelang ho di etsa pele ho bulwa hape. Bongata ba dintho tsena bo tshwana le tse ho lenane la leqephe la ho itekola. O se ke oa tshwenyeha o di tshoae feela hore o ho di entse.
- Mehato ya dintho tseo o lokelang ho di etsa letsatsi le leng le le leng. Tsena ke dintho tseo o tla lokela ho hopola ho di etsa nako le nako. Ho tla ba thata ho hopola ntho e ngoe le e ngoe, kahoo beha lenane lena haufi e le hore nako le nako o ka le sheba ho hopotsa monahano.

Hopola, SmartStart Coach ke mothusi oa hao. Ha o sa utlwisisi ho itseng kapo o hloka thuso ikopanye le ena ka mohala.

1. Mehato e akaretsang

Karolo ena e mabapi le mehato ya ea pele eo o lokelang ho e nka ho lokisa sebakeng sa hao.

O lokela ho etsang pele o bula hape?	Ke entse sena ☒
Tlatsa leqephe la ho itekola mme o e romele (kopa Mokwetlisi wa hao hore a o thuse haeba ho hloka hahala)	
Tlatsa tataiso ya ho bula hape ya SmartStart	
Saena o be o manehe Phatlalatso ea ho Latela Ditaelo (e fumanehang ho marang rang ea SmartStart)	
Saena o be o manehe Leano la Mosebetsing mabapi le Coronavirus (e fumanehang ho marang rang ea SmartStart)	
Haeba ho na le batho ba ho thusang kapa ditho tse ding tsa basebetsi, kopana le bona mme o ba hlalose tse ka bokgutshwanyane ka mehato e mecha le mehato (sheba Karolo ya 2 ka tlase)	
Netefatsa hore o na le dintho tsa ho hlwekisa tse lekaneng, sesepa le dibatli tsa lesela (tse 2 bakeng sa setho ka seng sa basebetsi, le tse 6 tse eketsehileng bakeng sa bana)	
Hlwekisa hantle sebaka sa hao hao, disebediswa le dintho tsa ho bapala	
Netefatsa hore o na le metsi a hlwekileng a ho nwa, a ho hlapa matsoho le ho hlwekisa	

2. Kwetliso ya basebetsi le tshehetso

Karolo ena e mabapi le ho thusa bathusi ba hao le ditho tse ding tsa basebetsi ho utlwisisa mehato e metjha le mehato eo ba tla lokela ho e latela letsatsi le leng le le leng. O tla lokela ho hlophisa seboka se kgethehileng bakeng sa ho ba hlalose tsa pele o bula hape sebaka ya hao – lenane la ho hlahloba le ka tlase mona le thathamiso ea dintho tse lokelang ho hlophisoa karolong eo. Haeba ha ho na batho ba ho thusang kapa basebetsi, o lokela ho netefatsa feela hore o tlatsitse tataiso ya ho bula hape ya SmartStart.

O lokela ho bua ka dintho dife sebokeng sa basebetsi/thupelong?	Ke entse sena ✓
Sebedisa diboto tsa tlhahisoleseding tsa SmartStart ho bolella basebetsi ka: <ul style="list-style-type: none"> • Mehato ya ho thibela ho ata ha tshoetso • Ho hlapa matsoho • Ho beha leihlo matshoao – le ho nka mehato e lokelang • Ho ruta bana ka ditlwaelo tsa bohlokwa bakeng sa ho thusa ho thibela ho ata ha tshoetso 	
Buisanang le ho dumellana ka melao ya ho hlwekisa letsatsi le letsatsi bakeng sa diphaposi tsa ho ithuta, disebediswa le matlwana	
Sebedisa dintlha tsa Tataiso ya SmartStart ho bolella basebetsi ka: <ul style="list-style-type: none"> • Ho phekoloa letsatsi le letsatsi • Ho sebedisa dimaske • Ho se atamelane le batho ba bang • Ho bua le bana ka Coronavirus • Diphetoho tsamaisong ea SmartStart 	
Buisanang le ho dumellana ka melao ya sebaka sa ho tlisoa le ho lata batho	
Buisanang le ho dumellana ka hore na bana ba tla hlophiswa ka dihlopha tse nyane jwang	
Haeba o na le dihlopha tse fetang e le nngwe, buisanang le ho dumellana ka kemiso ya nako ya ho bapala kantle	
Bolella basebetsi hore na dintlha tsa Tataiso ya SmartStart di tla bolokwa kae molemong wa ha ba batla ho ihopotsa	

3. Ho lokisa dibaka tsa ho ithuta (ka hare le kantle)

Karolo eena ke ea dintho tseo o ka de etsang ho hlophisa sebaka sa hao pele o bula hape lenaneo la hao.

O lokela ho etsang pele o bula hape?	Ke entse sena ✓
Dibaka tsohle, dintho tsa ho bapala, dibuka le disebedisoa tsa ho ithuta, thepa ea ka tlung, disebediswa, disebediswa tsa ho bapala kantle, thepa ya ho pheha, le hore matloana a hlwekisitswe hantle letsatsi pele ho bulwa hape	
Dibapadisoa di behilwe	
Mokoti wa lehlabathe o ntshitswe lehlabathe kapa o kwahetswe	
Ho na le ditaelo tsa ho hlwekisa letsatsi le letsatsi	
Ho na le moea o lekaneng phaposi ya ho ithuta (bula difensetere/mamati ho etsa hore moea o kene le ho tswa)	
Phaposi ya ho ithuta e hlophisitswe ka tsela e tla etsa hore ba se atamelane (ka mohlala, ho tshoaea fatshe ho bontsha dibaka tsa ho bapala le dibaka tseo ba lokelang ho dula ho tsona)	

4. Ho buisana le batswadi pele ho bulwa hape

Karolo ena e mabapi le ho fa batswadi tlhahisoleseding eo ba e hloakang pele o bula hape sebaka ya hao.

O lokela ho etsang pele o bula hape?

Ke entse sena ✓

Tlatsa lengolo le tlwaelehileng la batswadi (le fumaneha ho marang rang ea SmartStart) ebe o fana ka khopi ho batswadi le bahlokomedi bohle

Bokella ho tswa ho batsoadi kaofela ditlankana tsohle tse saennweng tse hlahang qetellong ya lengolo

Netefatsa hore o na le dinomoro tse pedi bakeng sa motswadi kapa mohlokomedi wa ngwana e mong le e mong

5. Ho iketsetsa melao

Karolo ena e mabapi le melao eo o lokelang ho ba le eona le ho e maneha leboteng.

O lokela ho etsang pele o bula hape?

Ke entse sena ✓

Maneha ditsebiso tsena:

- Phatlalatso ya ho Latela Ditaello
- Leano la Mosebetsing mabapi le Coronavirus

Maneha diboto tsena tsa tlhahisoleseding:

- Mokgwa wa ho thibela ho ata ha Coronavirus
- Mokgwa wa ho beha leihlo matshwao a Coronavirus
- Tsela ea ho hlapa matsoho
- Tsebiso ea tlhahisoleseding ya bana e bontshang ditlwaetso tse nne tsa bohlokwa

6. Ho fihla le ho tsamaya

Karolo ena e mabapi le melao eo o lokelang ho ba le yona bakeng sa basebetsi le bana ha ba fihla le ha ba tsamaya sebakeng ya hao.

O lokela ho etsang pele o bula hape?

Ke entse sena ✓

Bolella bathusi ba hao le basebetsi hore ba lokela ho hlapa matsoho a bona ha ba fihla

Ho na le sebaka sa ho hlapa matso hekeng ya sebakeng ya hao

Ho na le sebaka se kgethehileng sa mosebetsi le ngwana e mong le e mong sa ho boloka dintho tsa bona tsa botho

Haeba ho na le bana ba bangata sebaka ea hao, hlophisa hore bana ba tliswe le ho latwa ka dinako tse fapaneng mme o tsebise batswadi

Dithupa, thapo, majwe kapa matshoao fatshe a bontshang sebaka sa ho etsa mola kantle (bonyane sebaka se dipakeng ebe dimithara tse 1.5 kapa dikgato tse pedi tse qaqohaneng dipakeng moleng)

Ho na le sebaka seo ho sona bana ba ka emang ba hlokometswe ha ba bang ba ntse ba phekoloa

O lokela ho etsang letsatsi le leng le le leng?

Ke tla etsa sena ✓

Netefatsa hore bana le basebetsi ba hlapa matsoho a bona ha ba fihla le pele ba tsamaya

Maneha tsebiso e reng 'Ka kopo emang le entse lethathamona'

Netefatsa hore batswadi le bahlokomedi ba apara dibatli ha ba tlisa bana le ha ba tlo ba lata

7. Tlhahlobo ya Coronavirus

Karolo ena e mabapi le melao eo o lokelang ho ba le yona bakeng sa ho phekola basebetsi le bana letsatsi le leng le le leng. Netefatsa hore o beha haufi Tataiso ya SmartStart ya 'Mokgwa wa ho etsa phekolo letsatsi le letsatsi' kaha e hlalosa melao eo o lokelang ho e latela letsatsi le letsatsi.

O lokela ho etsang pele o bula hape?

Ke entse sena ✓

Bolella basebetsi le bathusi dipotso tsa tlhahlobo tseo ba tlamehang ho ipotsa tsona pele ba tla mosebetsing letsatsi ka leng

Hlalosa mehato ya ho phekolo ho basebetsi le bathusi bohle

Kgetha sebaka hekeng ya sebaka ea hao bakeng sa ho etsa phekolo letsatsi le letsatsi

Hlophisa rejistara eo o tla ngola boitsebiso ba batho ba pheketsoeng letsatsi le letsatsi

O lokela ho etsang letsatsi le leng le le leng?

Ke tla etsa sena ✓

Hlophisa sebaka sa phekolo se nang le rejistara ya ho ngola boitsebiso ba batho, tsebiso e reng 'Sebaka sa phekolo' le thermometer (haeba o na le yona)

Phekolo ngwana le mosebetsi e mong le e mong qalong ya letsatsi le leng le le leng

8. Ho se atamelane le batho ba bang

Karolo ena e mabapi le kamoo o ka tshehetsang motho e mong le e mong ho leka ho etsa bonyane ba mitara e le ngoe dipakeng bona.

Hopola, ho tla ba thata ho bana ba banyenyane hore ba se atamelane mme ba lokela ho thosiwa ka tsela e bontshang mosa, eseng ka tsela e thata kapa e mpe. Bala Tataiso ea SmartStart karolo e reng 'Tsela ya ho thusa ka ho se atamelane le batho ba bang' bakeng sa tlhahisoleseding e eketsehileng le malebela. Karolo ya Tataiso e reng 'Tsela ya ho etsa diphetoho lenaneong' le yona e na le dikeletso mabapi le dipapadi le mesebetsi e thusang hore bana ba se atamelane.

O lokela ho etsang pele o bula hape?

Ke entse sena ✓

Hlalosetsa basebetsi bohle le bathusi hore bana ba lokela ho thosiwa hore ba se atamelane ka tsela e mosa le e ntle, mme ho se ke ha ba le se etsang hore bana ba siwe ba se na letho leo ba le etsang

Haeba ho na le bana ba bangata lenaneong, hlophisa bana ho dula ka dihlopha tse nyane bakeng sa thuto ka nngwe, ho fokotsa ho kopana

Bakeng sa nako ya ho robala, tshoea materase le dikobo e le hore ngoana e mong le e mong a tsebe ho sebedisa tse tshwanang letsatsi le leng le le leng

O lokela ho etsang letsatsi le leng le le leng?

Ke tla etsa sena ✓

Hoseng ho hong le ho hong hopotsa bana ka ho se atamelane le hore e mong le e mong a dule 'sebakeng sa hae a le mong' (sebedisa tsebiso ya tlhahisoleseding ya bana ya SmartStart)

Ka nako ya dijo le ho ja dijo tse bobebe, netefatsa hore ditulo di arohane bonyane ka mitara dipakeng

Bakeng sa nako ya ho robala, netefatsa hore materase a arohane bonyane ka mitara dipakeng

9. Dibatli le diatlana tsa rabara

Karolo ena e mabapi le ho sebedisa dibatli le diatlana tsa rabara ho itshireletsa, ho sireletsa basebetsi le bana. Bana ba dilemo tse ka hodimo ho tse pedi (2) ba kothalletsoa kgothalletswa ho apara dibatli tsa lesela empa ba sa qobelloe. Haeba ngwana a kula a bontsa matshwao a Coronavirus nakong eo a leng lenaneong ya hao, o lokela ho dula a apere maske ha le ntse le emetse motswadi wa hae hore a tlo mo lata. Bala karolo ya Tataiso ya SmartStart e reng 'Tsela ya ho sebedisa dibatli' bakeng sa tlhahisoleseding e eketsehileng.

Ha ho na mosebetsi kapa ngwana eo ho tla lebellwa hore a rwale diatlana tsa polastiki. Leha ho le jwalo, ho kgothalletswa hore ho sebediswe diatlana tsa rabara bakeng sa ho hlwekisa mme ebe ka mora moo dia hlatsuwa.

O lokela ho etsang pele o bula hape?

Ke entse sena ✓

Netefatsa hore bonyane o na le dibatli tse 2 bakeng sa mosebetsi e mong le e mong

Netefatsa hore bonyane o na le dibatli tse 6 tse eketsehileng bakeng sa bana

O lokela ho etsang letsatsi le leng le le leng?

Ke tla etsa sena ✓

Netefatsa hore basebetsi ba apara dibatli letsatsi le leng le le leng

Netefatsa hore dibatli di sebediswa ho latela ditaello tse ho Tataiso ya SmartStart karolong e reng 'Tsela ya ho sebedisa sebatli'

Tjhentjha mme o hlatswe maske ya lesela qetellong ya letsatsi le leng le le leng

Haeba ngwana a fihla a sa apara sebatli, mo fe e nngwe bakeng sa letsatsi leo

10. Melao ya bohlweki ba mmele

Karolo ena e mabapi le ho hlapa matsoho, melao ya ntlwana le mehato e meng ya bohlweki. Ho isa boholog booo ho ka kgonehang, bana ba lokela ho hlapa matsoho a bona ka sesepa le metsi a phallang a hlwekileng ho fapana le ho sebedisa sanithaesa. Haeba di sebediswa, disanithaesa di tlameha hore kamehla di be le bonyane motswako o etsang 70% wa jwala.

O lokela ho etsang pele o bula hape?

Ke entse sena ✓

Etsa melao ya hore ho dulwe ho hlapuwa matsoho letsatsi lohle

Netefatsa hore o na le pampiri ea mamina tse lekaneng bakeng sa ho phumola bana dinko

Netefatsa hore sebaka sa ho tjhentjha maleiri se hole haholo le sebaka seo ho lokisetwang dijo ho sona

O lokela ho etsang letsatsi le leng le le leng?

Ke tla etsa sena ✓

Netefatsa hore basebetsi le bana ba hlapa matsoho kgafetsa letsatsi lohle le kamehla pele le kamora a) ho sebedisa ntlwana le b) ho ja dijo tse bobebe kapa tse tiileng

Le se ke la sebedisa dithaole tsa matsoho - matsoho a ka omiswa ka moea

Hlwekisa dipompo le dikupu tsa metsi kgafetsa ka mekedikedi e bolayang dikokwanahloko

Kamehla beha bana leihlo ha ba sebedisa sanithaesa ho tlotsa matsoho

Matlwana a bana a arohane ka dimithara tse 1.5 dipakeng le/kapa o re ntlwana e sebediswe ke ngwana a le mong ka nako

Hopotsa bana kgafetsa ka mehato ya bohlweki (ho se itshware sefahleho, ho kwahela molomo ka sephaka ha a kgohlela) le ho hlapa matsoho (sebedisa tsebiso ya tlhahisoleseding ya bana)

11. Bohlweki ka kakaretso le taolo ya tshwaetso

Karolo ena e mabapi le ho boloka lenaneong ea hao e hlwekile mme ho se na dikokwanahloko. Hlokomela hore pampiri le dibuka di na le menyetla e hodimo ya ho fetisa tshwaetso mme ha di hloke ho hlwekiswa kgafetsa.

O lokela ho etsang letsatsi le leng le le leng?	Ke tla etsa sena ✓
Netefatsa hore ho na le moea o lekaneng ka paposing ya ho ithuta (bula difensetere/mamati ho etsa hore moya o kene le ho tswa)	
Hlwekisa sebaka le dintho tsohle tsa ho bapala le disebediswa qetellong ya letsatsi le leng le le leng	
O se ke wa dumella hore ba tle le dintho tsa ho bapala le dintho tse ding tsa botho ha ba tswa hae	
O se ke wa kopa bana hore bana ba thuse ka ho hlwekisa	
O se ke wa fa bana letho (mohlala Dintho tsa ho bapala, dibuka, mesebetsi ya bonono) hore ba ye le eona lapeng	
Hlwekisa difounu le disebediswa tsa elektroniki pele o di sebedisa le ha o qeta	

12. Thepa ya ho itshireletsa

Karolo ena e mabapi le ho fokotsa ho kopana ha bana le batho ba bang.

Ke lokela ho etsang letsatsi le leng le le leng?	Ke tla etsa sena ✓
O se ke wa dumella batswadi le baeti ba bang ho kena lenaneong	
Haeba batsoadi kapa baeti ba bang ba tlameha (ka mohlala, basebetsi ba hlokomelang meho ba maemo a tshohanyetso) ho kena sebakeng, ba phekole mme o ba kope hore ba apare dimaske	
Ha o sebeletsa hae ka lenaneo la hao, o se ke oa dumella batho ba kene le hore bafete ka nako ea ho sebetsa.	

13. Ho fetolwa ha lenaneo le ditaba tsa lenaneong

Karolo ena e mabapi le diphetoho tseo o lokelang ho di etsa ho dintho tse etswang letsatsi le letsatsi tsa SmartStart ho fokotsa kotsi ya ho fumana tshwaetso.

O lokela ho etsang pele o bula hape?	Ke entse sena ✓
Sheba hore na o ka kenyelletsa mekgwa ya bohlweki e jwalo ka ho hlapa matsoho dinthong tse etswang letsatsi le letsatsi	
Batla mme o nahane ka karolo ya Tataiso ya SmartStart e reng 'Tsela ya ho etsa diphetoho sebakeng'	
Haeba ho na le bana ba nang le bokoea lenaneong ea hao, netefatsa hore le bona ba ka tshoetsoa	
Ha o na le bana ba sa khutlang lenaneong la hao, thusana le batswadi o bafe tseo ba ka di etsang hae ho tshietsa thuto le papadi ko lapeng.	

O lokela ho etsang letsatsi le leng le le leng? etsa sena	Ke tla etsa sena ✓
Etsa nako qalong ya letsatsi ho hopotsa bana ka mehato ya bohlweki	
Kgetha dintho tse tla etsa hore bana ba se atamelane empa o ntse o ba dumella hore ba bapale	
O se ke wa dumella hore ba bapale ka metsi kapa dipapadi tsa ditho tsa mmele	
Le se ke la nka maeto kapa la intsha	
Haeba ho na le bana ba bangata, etsa hore ba tjhentjhane ka dihlopha ha ba bapala kantle	

14. Ho pheha dijo le ho ngwathela

Karolo ena e mabapi le ho pheha dijo le ho ngwathela, ho lokisa dijo tse bobebe le dino ka tsela e bolokehileng le ho latela ditaello tsa bohlweki.

O lokela ho etsang letsatsi le leng le le leng?	Ke tla etsa sena ✓
Netefatsa hore motho e mong le e mong ea hlophisang dijo o hlapa matsoho a hae pele a di hlophisa le ha a qetile	
Boloka disebediswa tsa ka tlung di hlwekile	
Hlatsoa ditholwana le meroho hantle	
Phumudisisa diphuthelwana tsa dijo tse tswang mabenkeleng hang feela ha di fihla ka tlung	
O se ke oa dumella bana hore ba arolelane dijo, dino kapa disebediswa	
Hlwekisa dikhaffhine tseo ba tlileng le tsona ho tsoa lapeng ha ba fihla le ha ba qeta ho ja	

15. Bophelo bo botle ba bana

Karolo ena e mabapi le ho beha leihlo matshwao a Coronavirus – le ho nka mehato e loketseng. Sheba tsebiso ya SmartStart e reng 'Tsela ya ho beha leihlo matshwao' bakeng sa tlhahisoleseding e eketsehileng.

O lokela ho etsang pele o bula hape?	Ke entse sena ✓
Kopa motswadi kapa mohlakomedi wa ngwana a bontsang matsoao a bophelo a a latelang a dule lapeng kapa hore a fane ka lengolo la ngaka: <ul style="list-style-type: none"> • Mafu a mpefetseng a sa foleng a ho hema (mhl. Cystic Fibrosis kapa lefu la matshwafo) • Lefu la pelo • Ho haellwa haholo ke masole a mmele (mhl. HIV/AIDS, kankere) • Bokowa bo mpefetseng ba methapo ya kutlo le booko 	

O lokela ho etsang letsatsi le leng le le leng?	Ke tla etsa sena ✓
Beha bana leihlo mabapi le matshwao a Coronavirus	
Haeba ngwana a ba le matshwao a Coronavirus: <ul style="list-style-type: none"> • Mo arole ho bana ba bang mme o etse bonnete ba hore o apara sebatli • Letsetsa motswadi kapa mohlakomedi wa hae hore a tlo mo lata hang hang • Hlwekisa dibaka le dintho tse sebedisitsweng ke ngwana eo ka mokedikedi o bolayang dikokwanahloko • Qetellong ya letsatsi, bolella batswadi ba bang hore ho na le ngwana ya bileng le matshoao 	
Haeba ho sebedisitswe kamore ya batho ba kulang, kamehla beha bana leihlo mme o hlwekise phaposi eo hantle kamora ho sebediswa ka mokedikedi o bolayang dikokwanahloko	

16. Ho boloka direkoto

Karolo ena e mabapi le direkoto tseo o lokelang ho di boloka.

O lokela ho etsang letsatsi le leng le le leng?	Ke tla etsa sena ✓
Boloka direkoto tse latelang: <ul style="list-style-type: none"> • Rejistara ea ho tla lenaneong bakeng sa basebetsi le bana • Rejistara ea phekolo ya letsatsi le letsatsi • Direkoto tsa diboka/thupelo ya basebetsi • Direkoto tsa batho ba fumaneng tshwaetso ya Coronavirus (sebedisa rejistara ya diketsahalao/Dikotsi e ka hara faele ya hao e pherese) • Buka ya baeti (sebedisa Rejistara ya Baeti e ka hara faele ya hao e pherese) 	